
О. ОВЧАРЕНКО

асистент кафедри організації судових
і правоохоронних органів
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
кандидат юридичних наук

УДК 347.962.6

Проблема забезпечення незалежності суддів при звільненні їх за порушення присяги

У статті аналізується процедура звільнення судді за порушення присяги Вищою радою юстиції з точки зору дотримання стандартів належного судочинства. Відповідно до правової позиції Європейського суду з прав людини розгляд справ щодо суддів у цьому органі має відповідати засадам незалежності, неупередженості, прозорості, справедливості, розумності строків розгляду та забезпечувати інші процедурні гарантії права на суд.

Ключові слова: незалежність суддів, присяга судді, звільнення судді за порушення присяги, Вища рада юстиції.

Актуальність теми і постановка проблеми. Питання визначення конституційно-правового статусу органів судової влади та її носіїв – суддів набуло особливої актуальності у зв'язку із триваючою судово-правовою реформою. Так, серед науковців та практиків відбуваються жваві дискусії щодо обсягу та змісту розд. VIII Конституції України «Правосуддя» [1]. Зокрема, цілком виваженими можна вважати пропозиції комісії Конституційної Асамблеї з питань правосуддя стосовно підвищення віку кандидатів на посади суддів, а та-

кож збільшення тривалості граничного перебування суддів на посаді [2]. Особливої уваги фахівців потребує і питання притягнення суддів до юридичної відповідальності, зокрема його інституціональні та процедурні аспекти.

Порядок притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності, а також звільнення їх за порушення присяги викладені у законах України «Про судова устрій і статус суддів» [3] і «Про Вищу раду юстиції» [4]. Утім ці акти не позбавлені недоліків, на що звертають увагу як вітчизняні науковці (Ю. Г. Ні-

кітченко [5, с. 160–164], О. О. Присяжнюк, О. П. Євсєєв [6, с. 201–210]), так і Європейський суд з прав людини. У січні 2013 р. цей Суд постановив рішення у справі экс-судді Верховного Суду України О. Волкова, у якому звернув увагу на ряд суттєвих прогалин національного законодавства, яке регламентує процедуру вирішення Вищою радою юстиції питань про звільнення суддів за особливих обставин, зокрема за порушення присяги. Ця потреба впливає принаймні із двох правових позицій, висловлених Євросудом у вказаному рішенні. По-перше, Суд визнав, що під час розгляду питання про звільнення суддів Вища рада юстиції, парламентський комітет і пленарні засідання Верховної Ради України спільно виконували судові функції (п. 90). По-друге, Суд вказав на відсутність у законодавстві будь-яких процесуальних гарантій для справедливого застосування норм матеріального права, які передбачають таку підставу для звільнення судді, як порушення присяги. Це, у свою чергу, свідчить про відсутність належних гарантій захисту від свавілля (пп. 181, 186) [7].

Викладене обумовлює визначення завдання нашого дослідження. Відповідно до стандартів справедливого судового розгляду, передбачених п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, під час судового розгляду мають бути забезпечені засади незалежності, неупередженості, прозорості, справедливості, розумності строків розгляду та інші гарантії належного судочинства. Отже, слід надати такі гарантії при звільненні суддів за особливими обставинами. Окрім того,

у Законі України «Про Вищу раду юстиції» необхідно передбачити процедурні гарантії забезпечення прав судді, зокрема його процесуальної незалежності, при провадженні за вказаними питаннями.

Слід зазначити, що під час судової реформи 2010 р. виникла проблема із реалізацією дисциплінарних повноважень Вищої ради юстиції (далі – ВРЮ), оскільки внаслідок законодавчих змін відбулося порушення принципу незалежності суддів. Так, на підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживань правом на оскарження» від 13 травня 2010 р. ч. 3 ст. 25 Закону «Про Вищу раду юстиції» було доповнено нормою, яка надала Раді право для здійснення своїх повноважень вимагати від судів копії судових справ, розгляд яких не закінчено, крім справ, розгляд яких відбувається в закритому судовому засіданні. Ці копії мали надаватися ВРЮ на її письмовий запит протягом 10-денного строку (у виняткових випадках – строком до 30-ти днів). Витребування копії судової справи не перешкоджало її розгляду в суді. При цьому ненадання ВРЮ інформації й копій судових справ, а також надання завідомо недостовірної інформації мали наслідком відповідальність, установлену законом [8]. У первинній редакції ст. 25 Закону «Про Вищу раду юстиції» передбачалося, що у зв'язку з виконанням доручень з перевірки конкретних справ Голови або заступника Голови ВРЮ судові справи, розгляд яких не закінчено, надаються членам останньої на їх вимогу для ознайомлення. Конституційний Суд України в Рі-

шенні у справі про Закон України «Про Вищу раду юстиції» від 21 травня 2002 р. за №9-рп/2002 указав, що ознайомлення зі справою (без права витребування нерозглянутої справи) не означає її перевірки по суті й не є втручанням у процес відправлення правосуддя (абз. 5 п. 6 мотивувальної частини). Відповідно до цієї правової позиції Конституційний Суд України право ВРЮ на ознайомлення з необхідними для здійснення конституційних повноважень матеріалами судових справ не передбачає витребування справи, розгляд якої не закінчено, оскільки це може призвести до втручання у процес здійснення правосуддя [9].

Зважаючи на те, що за чинним законодавством кожен має право подати скаргу на суддю, такі повноваження ВРЮ могли призвести до тиску на суддів при прийнятті рішень. Якщо під час судового розгляду справи суддя повинен звітувати цьому органу про свої дії, це нівелює зміст його процесуальної незалежності. Це правило також суперечить правовій позиції Верховного Суду України, згідно з якою скарги на суддю повинні подаватися вже після винесення судового рішення, оскільки в іншому випадку він не зможе бути об'єктивним і неупередженим у процесі судового слухання. Так, відповідно до п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про незалежність судової влади» №8 від 13 червня 2007 р. прийняття до розгляду будь-якими особами чи органами (крім відповідного апеляційного або касаційного суду) заяв, у яких оскаржуються судові рішення, їх розгляд, витребування від судів інформації про судові справи у зв'язку з такими

заявами, направлення заяв судам, вимоги до суддів про встановлення контролю за розглядом справи судом чи суддею є порушенням незалежності й самостійності суду [10, с. 2–6].

Урахувавши наведені аргументи, Конституційний Суд України 11 березня 2011 р. визнав положення ч. 3 ст. 25 Закону України «Про Вищу раду юстиції» неконституційним. При цьому Суд відзначив, що ВРЮ не вправі вимагати від суду копію судової справи, розгляд якої не закінчено. Останнє фактично означає, що ВРЮ «може перевіряти судові справи судів усіх рівнів та інстанцій до закінчення їх розгляду судами, а також давати оцінку процесуальним діям суддів щодо розгляду конкретної судової справи, хоча такі повноваження не передбачені ст. 131 Конституції України для цього органу й можуть здійснюватися тільки судами апеляційної чи касаційної інстанції. Тому витребування ВРЮ будь-яких матеріалів судової справи (оригіналів чи копій) має наслідком оцінку вчинених суддею процесуальних дій. Така оцінка до винесення ним остаточного рішення у справі є втручанням у здійснення правосуддя, що суперечить частинам 1 і 2 ст. 126, ч. 1 ст. 129 Конституції України» [11].

На підставі цієї правової позиції Конституційного Суду України ч. 3 ст. 25 Закону України «Про Вищу раду юстиції» була викладена у такій редакції: «у зв'язку з виконанням доручення член Вищої ради юстиції може витребувати закінчені розглядом судові справи (їх копії), ознайомлюватися з судовими справами, розгляд яких не закінчено, отримувати пояснення від суддів чи прокурорів, робити відповідні за-

пити, копії, вивчати особові справи суддів і прокурорів». Окрім того, членам Вищої ради юстиції заборонено витребувати оригінали судових справ, розгляд яких не закінчено (ч. 4 ст. 25 цього Закону) [4].

Необхідно позитивно оцінити вказану правову позицію Конституційного Суду України, який став на захист принципу незалежності суддів. Однак залишається ще одна проблема, яка потребує вирішення. Після розгляду справи по першій інстанції законодавство надає заінтересованим особам право на перегляд рішення суду в апеляційній та касаційній інстанціях. Ситуації, коли громадяни подають скарги до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ВККС України) або ВРЮ одночасно із оскарженням рішення у вищих судових органах є непоодинокими. За наявності відповідних підстав ВРЮ або ВККС України розпочинають провадження по притягненню судді до дисциплінарної відповідальності або звільнення з посади за порушення присяги. Процедури апеляційного й касаційного перегляду судових актів за чинним законодавством є довготривалими, вони продовжуються декілька місяців. У цей же час ВРЮ проводить перевірку фактів, викладених у заяві скажника, й витребує із суду першої та /або апеляційної інстанцій матеріали справи, остаточне рішення по якій ще не ухвалене, бо тривають процедури оскарження. При цьому ВРЮ дає оцінку правовим і фактичним обставинам справи з точки зору законності дій судді, який постановив рішення по справі. У такій ситуації порушується низка важливих принципів судової влади, зокрема незалеж-

ність і неупередженість суддів, створюються штучні перешкоди для постановлення об'єктивного й справедливого остаточного рішення по справі. Усе це супроводжується непрямим тиском на суд вищої інстанції, який здійснює перегляд справи. Вища рада юстиції, порушуючи усі існуючі стандарти належного судочинства, які виключають позасудовий перегляд справи (ст. 4 Основних принципів незалежності судових органів 1985 р.) [12, с. 168–170], виступає як ще одна судова інстанція, звільняючи суддів за рішення, які не отримали остаточної оцінки вищих судових органів. Відповідно у таких випадках не можна встановити, чи мало місце у діях судді завідоме порушення присяги і чинного законодавства, чи йдеться про судову помилку, яка не може бути підставою для юридичної відповідальності судді. Цікаво, що Конституційний Суд РФ ще у 2008 р. вказав, що оцінка кваліфікаційними колегіями суддів рішення судів, яка здійснюється за результатами перевірки, проведеної під час розгляду питання про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, є незаконним приписуванням функції правосуддя [13].

Вважаємо, що для вирішення цієї проблеми необхідно вжити комплексних заходів, спрямованих на посилення процесуальних гарантій незалежності суддів, внести зміни як до процесуального законодавства, так і до законодавства про судоустрій.

Важливим напрямом забезпечення міжнародних стандартів у діяльності ВРЮ є уникнення процесуального тиску прокурорів на суддів, які притягаються до відповідальності. З огляду на

наявність у складі ВРЮ представників цього державного органу актуальним є унеможливлення безпідставної ініціації питання про відповідальність суддів, зокрема звільнення їх з посад, з їхнього боку.

Із метою усунення цього негативно-го явища 5 червня 2012 р. Верховна Рада ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення гарантій незалежності суддів)». Ним передбачається, що в разі участі прокурора у розгляді судової справи органи прокуратури вправі звертатися до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України або до Вищої ради юстиції зі скаргою щодо неналежної поведінки судді лише у разі, якщо така судова справа не перебуває в провадженні суду будь-якої інстанції або якщо встановлений процесуальним законом термін подачі апеляційної, касаційної скарги закінчився. Ця норма має припинити практику, коли прокурори, які залишалися незадоволені рішенням суду першої інстанції, не тільки подавали апеляційні скарги, але й, не очікуючи розгляду в судах вищих інстанцій, одночасно виходили з пропозиціями до Вищої ради юстиції про звільнення судді з посади за порушення присяги або – до Вищої кваліфікаційної комісії суддів про притягнення до дисциплінарної відповідальності [14]. На нашу думку, з метою зміцнення незалежності суддів таке правило необхідно встановити для абсолютно всіх скарг, які надходять на суддів до Вищої ради суддів. Адже спочатку рішення по справі мають оцінити суди вищої інстанції, оскільки лише вони наділені такими повноваженнями [див.: 10, с. 2–6; п. 10].

У цьому контексті варто взяти за аналогію ч. 2 ст. 8 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», згідно з якою скасування або зміна судового рішення не тягне за собою дисциплінарної відповідальності судді, який брав участь у його ухваленні, крім випадків, коли порушення допущено внаслідок умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків. Це важлива процесуальна гарантія недопущення неправомірного притягнення судді до відповідальності. Вважаємо, вона має бути включена і до Закону України «Про Вищу раду юстиції» в частині, яка регламентує процедуру звільнення судді з посади за порушення присяги.

Оцінюючи процедуру розгляду подання про звільнення судді у Вищій раді юстиції, варто відзначити, що вона виписана дуже стисло з точки зору юридичної техніки. Досить багато важливих деталей не набули належного розвитку. Деякі важливі аспекти провадження відображені лише в Регламенті Вищої ради юстиції [15], однак не знаходять свого втілення в Законі України «Про Вищу раду юстиції». Отже, ця процедура не повною мірою відповідає стандартам п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

По-перше, провадження у справі про звільнення судді за порушення присяги майже не містить елементу *змагальності*. Так, не виписане положення про представництво судді у ВРЮ. Є лише загальна відсилка ч. 3 ст. 32 про представника судді, однак незрозуміло, хто може бути таким представником. Окрім того, не передбачене обов'язкове представництво судді при розгляді питання

про його звільнення. Хоча, на нашу думку, таке правило було б доречним, оскільки, зрозуміло, провадження в Раді для судді є надзвичайним стресом. У такій ситуації навіть найбільш досвідчений правник може не опанувати ситуацію, тому варто надати суддям право на фахове представництво їх інтересів у ВРЮ та передбачити в Законі вимоги до такого представника та його процесуальні права.

Захист судді при розгляді питання про його звільнення обмежується правом надавати пояснення, ставити запитання учасникам засідання, висловлювати заперечення, заявляти клопотання і відводи (ч. 4 ст. 32 Закону). Окрім того, суддя може: ознайомлюватися з матеріалами дисциплінарної справи та матеріалами перевірки; бути присутнім на засіданні секції та Ради при розгляді питання стосовно нього; мати свого представника; давати пояснення, підтверджувати їх відповідними документами та іншими фактичними даними, які безпосередньо стосуються справи; одержувати копії рішень, ухвал, витяги з протоколів засідання Ради з відповідних питань. Особи, стосовно яких розглядаються питання, та суб'єкти звернення до Ради зобов'язані використовувати надані права лише в інтересах повного, всебічного та об'єктивного з'ясування усіх обставин, які сприятимуть прийняттю законного, обґрунтованого та справедливого рішення (п. 15 гл. 2 пар. 1 Регламенту ВРЮ).

Для забезпечення змагальності важливою також є присутність судді, справа якого розглядається, на засіданні ВРЮ. Згідно з ч. 5 ст. 32 Закону запро-

шення судді, справа якого розглядається, є обов'язковим. У разі неможливості взяти участь у засіданні Вищої ради юстиції з поважних причин суддя, справа якого розглядається, може надати по суті порушених питань письмові пояснення, які долучаються до матеріалів справи. Письмові пояснення судді виголошуються на засіданні Вищої ради юстиції в обов'язковому порядку. Повторне нез'явлення такого судді є підставою для розгляду справи за його відсутності. Згідно з п. 19 гл. 2 пар. 1 Регламенту ВРЮ, якщо суддя чи прокурор не може прибути на засідання, він не пізніше як за день до дня засідання може надати до Ради пояснення по суті порушених питань, які реєструє відповідний структурний підрозділ секретаріату Ради. У разі прийняття рішення про можливість розгляду питання за відсутності запрошеної особи на засіданні, оголошують її письмові пояснення (за наявності).

Справа у тім, що судді часто самі ігнорують відповідні засідання ВРЮ, оскільки такі події пов'язані із складними емоційними переживаннями. Замість явки на засідання секції або Ради судді надають довідки про непрацездатність, у результаті чого остаточне рішення про їх звільнення ухвалюється без їх участі. Це ще одна причина закріплення норми про обов'язкове представництво судді при розгляді відповідних питань у ВРЮ, оскільки відсутність судді на засіданні ВРЮ є порушенням засад належного судочинства.

На стадії проведення Радою перевірки обставин порушень права судді також певним чином обмежені. Проведення перевірки врегульовано підрозд. 2.2

розд. 2 Регламенту ВРЮ. Проведення перевірки доручається одному або кільком членам Ради, крім члена Ради, який вносив пропозицію про прийняття подання про звільнення судді з посади. При проведенні перевірки член Ради пропонує судді надати пояснення, ознайомлюється з матеріалами судових справ. За наслідками проведеної перевірки член Ради складає довідку, у якій викладає виявлені обставини і висновки, та, за наявності підстав, звертається до Ради з пропозицією про прийняття подання про звільнення судді. Пропозиція має бути обґрунтованою. До пропозиції обов'язково долучаються документи, що підтверджують обставини наявності в діях судді ознак порушення присяги, визначених Законом. Суддя, стосовно якого здійснювалась перевірка, ознайомлюється із довідкою, складеною за результатами перевірки. За наслідками перевірки складається проект ухвали Ради про відсутність підстав для внесення подання про звільнення судді або проєкти висновку секції, рішення Ради, подання про звільнення судді до органу, який його призначив чи обрав, та Указу Президента України або Постанови Верховної Ради України. У разі необхідності ці документи обговорюються на засіданні секції з питань призначення суддів на посади та звільнення їх із посад ВРЮ.

Стосовно принципу *публічності* при розгляді питання про звільнення судді з посади у ВРЮ, варто зазначити таке. Згідно з Регламентом ВРЮ розгляд питань, внесених до порядку денного засідань, проводиться відкрито. Особи, які бажають бути присутніми на засіданнях, допускаються до зали до по-

чатку засідання за наявності вільних місць. Представники засобів масової інформації допускаються до зали засідання за списком, складеним прес-службою Ради після їх акредитації і за наявності службового посвідчення та вільних місць. Якщо розгляд того чи іншого питання порядку денного може призвести до розголошення таємниці, що охороняється законом, або особистого життя осіб, стосовно яких вирішується питання, та з інших поважних причин, за рішенням більшості від складу секції може бути проведене закрите засідання секції, а за рішенням більшості від конституційного складу Ради – закрите засідання Ради.

Ураховуючи те, що всі акти ВРЮ зараз публікуються на її офіційному веб-сайті в Інтернеті, а засідання висвітлюються у ЗМІ, у тому числі електронних і на офіційному веб-сайті, цього принципу в діяльності Ради більшою мірою дотримуються. Утім, на нашу думку, варто передбачити право судді заявити клопотання про закритий розгляд його справи у разі, якщо для цього є відповідні підстави (негативний розголос справи у ЗМІ, конфліктна ситуація в суді, де працює цей суддя тощо). Згідно з ч. 3 ст. 24 Закону України «Про Вищу раду юстиції» на засіданні Вищої ради юстиції ведеться протокол. На нашу думку, на законодавчому рівні слід передбачити обов'язковість технічної фіксації засідання Ради (за аналогією з ч. 13 ст. 86 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», згідно з якою перебіг розгляду дисциплінарної справи стосовно судді та оголошення результатів її розгляду фіксуються технічними засобами). Це сприятиме забез-

печенню прав судді при оскарженні рішення ВРЮ в судовому порядку.

Варто також звернутися і до строків розгляду справ у Вищій раді юстиції. Стандарти належного судочинства, передбачені п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, вимагають *розумних строків* розгляду справ у суді. Такі строки передбачені вітчизняним процесуальним законодавством, однак жодних строків проведення перевірок або розгляду справи про звільнення судді у ВРЮ не передбачено. Так, згідно з п. 4 ст. 86 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» дисциплінарне стягнення до судді застосовується не пізніше шести місяців із дня відкриття ВККС України провадження в дисциплінарній справі, але не пізніше року з дня вчинення проступку, без урахування часу тимчасової непрацездатності або перебування судді у відпустці. Аналогічні терміни варто було б встановити і для провадження у ВРЮ, оскільки відсутність останніх також порушує принцип правової визначеності.

Стосовно прийняття рішення про звільнення судді з посади, то тут також варто відзначити таке. Судовою реформою суттєво спрощена ця процедура. Відповідно до ст. 24 Закону України «Про Вищу раду юстиції» засідання Вищої ради юстиції вважається правомочним, якщо на ньому присутні більшість членів Вищої ради юстиції від її конституційного складу. Рішення приймається більшістю від конституційного складу Вищої ради юстиції, якщо інше не передбачено цим Законом [8]. У редакцій відповідної норми Закону, яка діяла до 13 травня 2010 р., для ухвалення рішення про звільнення судді за

порушення присяги передбачалася кваліфікована більшість голосів (не менше 2/3 голосів членів ВРЮ, які взяли участь у засіданні). Це правило, безумовно, створювало додаткові гарантії для суддів.

Отже, підсумовуючи викладене, варто відзначити наступне. Утілення гарантій належного судочинства при провадженні у Вищій раді юстиції має відбуватися у двох напрямках.

По-перше, слід удосконалити процедуру розслідування фактів порушень, учинених суддями, у Вищій раді юстиції. Мають бути встановлені строки розгляду питання про звільнення судді за особливих обставин (до 6-ти місяців). Суддям необхідно надати право на обов'язкове представництво їх інтересів під час розгляду питань про звільнення їх за особливими обставинами у ВРЮ.

По-друге, слід посилити гарантії процесуальної незалежності суддів. Зокрема, у Законі України «Про Вищу раду юстиції» варто включити норму такого змісту: «скасування або зміна судового рішення не тягне за собою звільнення судді, який брав участь у його ухваленні, за порушення присяги, крім випадків, коли порушення допущено внаслідок умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків». Окрім того, цей Закон необхідно доповнити правилом такого змісту: «перевірка відомостей про порушення суддею присяги, про факт дисциплінарного проступку судді Верховного Суду України або судді вищого спеціалізованого суду, які були допущені при розгляді судової справи, здійснюється лише в разі, якщо така судова справа не перебуває у прова-

дженні суду будь-якої інстанції або якщо встановлений процесуальним законом строк подання апеляційної чи касаційної скарги закінчився». Такі новації будуть спрямовані на створення

гарантій для справедливого застосування норм матеріального права, які передбачають таку підставу для звільнення судді, як порушення присяги в розумінні Європейського суду з прав людини.

Список використаної літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Проект Закону від 04.07.2013 № 2522а про внесення змін до Конституції України щодо посилення гарантій незалежності суддів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/34236-proekt_zakonu_vid_04072013_2522a_pro_vnesennya_zmin_do_konst.html – Заголовок з екрана.
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. № 2453–VI // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 55 (1). – Ст. 1900.
4. Про Вищу раду юстиції : Закон України № 22/98-ВР від 15.01.1998 р. (з наступ. змінами і допов.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/22/98-%D0%B2%D1%80>. – Заголовок з екрана.
5. Нікітченко Ю. Г. Правова регулювання дисциплінарної відповідальності суддів / Ю. Г. Нікітченко // Вища рада юстиції – 15 років / за заг. ред. В. М. Колесниченка. – К. : ЛОГОС Україна, 2012. – С. 160–164.
6. Присяжнюк О. О. Проблеми притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності / О. О. Присяжнюк, О. П. Євсєєв // Проблеми законності. – 2012. – № 118. – С. 201–210.
7. Волков проти України: рішення Європейського суду з прав людини від 9 січня 2013 р. [Електронний ресурс] // Інформаційний портал ХПГ. – Режим доступу: <http://khpg.org/index.php?id=1359450183>. – Заголовок з екрана.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживань правом на оскарження : Закон України № 2181–VI від 13.05.2010 р. // Офіц. вісн. України. – 2010. – № 37. – Ст. 1242.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі про Закон України «Про Вищу раду юстиції» від 21 травня 2002 р. за № 9-рп/2002 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 22. – Ст. 1070.
10. Про незалежність судової влади : постанова Пленуму Верхов. Суду України № 8 від 13.06.2007 р. // Вісн. Верхов. Суду України. – 2007. – № 6. – С. 2–6.
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 11.03.2011 р. № 2-рп/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=133547>. – Заголовок з екрана.
12. Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями ГА ООН від 29.11.1985 р. № 40/32 та від 13.12.1985 р. № 40/146. // Международные акты о правах человека : сб. док. – М., 2000. – С. 168–170.
13. Постановление Конституционного Суда РФ от 28 февраля 2008 г. № 3-П «По делу о проверке конституционности ряда положений статей 6.1 и 12.1 Закона Российской Федерации «О статусе судей в Российской Федерации» и статей 21, 22 и 26 Федерального закона «Об органах судебского сообщества в Российской Федерации» в связи с жалобами граждан Г. Н. Белюсовой, Г. И. Зиминой, Х. Б. Саркитова, С. В. Семак и А. А. Филатовой» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.prison.org/law/post3-p.shtml>. – Заголовок з екрана.
14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення гарантій незалежності суддів) : Закон України від 05.06.2012 р. № 4874–VI // Голос України. – 2012. – 4 лип. (№ 119).
15. Регламент Вищої ради юстиції: затв. рішенням Вищої ради юстиції від 04.10.2010 № 791/0/15-10 [Електронний ресурс] // Офіц. Інтернет-сайт Вищої ради юстиції. – Режим доступу: http://www.vru.gov.ua/legislative_acts/3. – Заголовок з екрана.

Стаття надійшла до редколегії 15.11.2013.

Овчаренко Е. Проблема обеспечения независимости судей при увольнении их за нарушение присяги

В статье анализируется процедура увольнения судьи за нарушение присяги Высшим советом юстиции с точки зрения соблюдения стандартов надлежащего судопроизводства. Согласно правовой позиции Европейского суда по правам человека, рассмотрение дел в отношении судей в этом органе должно соответствовать принципам независимости, беспристрастности, прозрачности, справедливости, разумности сроков рассмотрения и обеспечивать процедурные гарантии права на суд.

Ключевые слова: независимость судей, присяга судьи, увольнение судьи за нарушение присяги, Высший совет юстиции.

Ovcharenko O. Discharging of a Judge for Violation of Judicial Oath and the Problem of Ensuring Judicial Independence

The author analyzes the procedure of dismissal of a judge for violation of judicial oath by the High Council of Justice with regard to compliance with the standards of due process. According to the legal opinion of the European Court of Human Rights, all procedures regarding judges in this body must comply with the principles of independence, impartiality, transparency, fairness, reasonable terms of process and ensure other safeguards of the right to trial.

Key words: independence of judges, judicial oath, discharging of a judge for violation of judicial oath, the High Council of Justice.